

*Юлія Горбова, студентка 2 курсу
ДВНЗ «Національний університет «Львівська політехніка», м. Львів
Науковий керівник: Корицька О.І., к.е.н., асистент*

ПОТЕНЦІАЛ РОЗВИТКУ ЕКСПОРТНИХ ГАЛУЗЕЙ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ

У світлі останніх подій розвиток експортного сектору є необхідною умовою для підтримання економіки України. Саме тому питання збільшення потенціалу розвитку експортних галузей є особливо актуальним на сьогодні. На жаль, широкий потенціал сфери надання послуг в Україні не використовується сповна, що могло б забезпечити нові джерела надходження іноземної валюти в країну. Яскравим прикладом цього може слугувати ІТ галузь, яка останній час розвивається досить швидкими темпами і є прибутковою, проте не задіяна в експортному потенціалі країни настільки, наскільки це дозволяють можливості. Отже, в Україні є декілька варіантів покращення ситуації в експортному секторі, використовуючи сповна наявний потенціал вітчизняних експортних галузей.

На сьогодні близько 2/3 міжнародного товарообігу за вартістю припадає на готову продукцію і лише 1/3 — на сировинні товари. У структурі українського експорту, навпаки, переважає сировина і продукти низького рівня переробки. Тому стає особливо актуальною проблема розвитку і диверсифікації експортного потенціалу країни. Особливістю експортоорієнтованих галузей України є їх високий рівень залежності від кон'юнктурних коливань на світових ринках. В попередні роки обсяг експорту з України нарощувався за рахунок сприятливої кон'юнктури світових ринків та постійного зростання цін у першу чергу на чорні та кольорові метали, продовольчі товари (зерно, насіння соняшника), окремі види продукції машинобудування (верстати, транспортні засоби).

За даними Державної служби статистики у 2019 році експорт склав 63,7 млрд дол., у 2020 р. - 49,2 млрд. дол., а у 2021 – 68,24 млрд. дол. За 2021 рік порівняно з 2020 роком експорт збільшився на 38,4%. Експорт товарів з України за березень-червень 2022 року знизився на 48% порівняно з аналогічним періодом минулого року. Експорт відновлюється значно слабше ніж імпорт, місяць до місяця зростання становить 4 - 11 % (квітень - червень), у річному вираженні експорт товарів далі падає.

Війна та різка переорієнтація на транспортування залізницею призвели до хаосу на логістичних маршрутах. Через черги та зриви в роботі експортери не можуть повністю використати навіть наявну пропускну здатність. Українська інфраструктура вже 8 місяців існує в умовах часткової окупації та постійних обстрілів ворога. Експорт через морські порти за останні 3 місяці покращився завдяки “Зерновій угоді”, проте все ж залишається не надійним способом транспортування через постійні погрози Росії. Торгівля з РФ та Білоруссю припинилася, а можливості для диверсифікації – обмежені. У першу чергу від цього страждає торгівля, яка забезпечує країну енергоресурсами та іноземною валютою. Очевидно, що логістика залишається головною проблемою на даний момент; нам потрібно створити і налагодити абсолютно нові ланцюги поставок.

Для України характерні низькі показники експорту високотехнологічних товарів та послуг, адже наша економіка більше сфокусована на експорт сировинних товарів. Це віддзеркалює недосконалу структуру конкурентних переваг української економіки. Вона базується передусім на цінових факторах та порівняльних перевагах у вартості природних ресурсів та робочої сили. При цьому не використовуються належним чином наявні високотехнологічні можливості окремих галузей промисловості. Саме подальший розвиток цих галузей може позитивно вплинути на обсяг експорту і покращити економічну репутацію України на міжнародному ринку. Зробити це можливо за допомогою державної підтримки, зокрема фінансової. На даний час спрогнозувати подальшу ситуацію на міжнародному ринку є досить важким завданням. Постійні зміни у політичних і, відповідно, торгово-економічних

відносинах ускладнюють процес прогнозування майбутніх економічних тенденцій. Отже, найбільшу частку в експорті України займають галузі гірничо-металургійного комплексу та агропромислового комплексу. Проте, через обставини, які виникли в результаті війни Росії проти України, ці дві галузі не можуть забезпечувати довоєнний рівень обсягу товарів на експорт. Зокрема через те, що найбільші поклади, як і самі металургійні підприємства, зосереджені на сході України, де зараз ведуться активні бойові дії. Аграрний сектор теж несе збитки через втрату значної посівної території, незаконне вивезення продукції за межі країни та заблокування портів, через які транспортувався здебільшого весь сільськогосподарський товар. Тобто найближчим часом потенціал цих галузей невеликий, хоча й можливий, залежно від подальших політичних подій та рішень відповідних державних органів. Щодо експорту енергетичних ресурсів, то через часті удари по енергетичній структурі України та перебої з електропостачанням, було прийнято рішення про припинення експортування електроенергії з 11 жовтня.

Отже, можна зробити висновок, що задля забезпечення в майбутньому найбільш економічно вигідних результатів потрібно приділити більше уваги високотехнологічним галузям та їх розвитку. А також зробити більший фокус на експорті послуг, зокрема і в галузі ІТ. Адже останнім часом в Україні сфера послуг почала розвиватись ще більшими темпами, що має безперечно позитивний вплив і на економіку країни загалом. За підтримки держави та міжнародних організацій, а також інвесторів з усього світу провідні галузі України зможуть перейти на вищий економічний рівень, осучаснивши технології виробництва, тим самим удосконаливши свою продукцію, щоб мати змогу конкурувати з іншими високорозвиненими державами на міжнародному ринку.

Список використаних джерел:

1. Державна митна служба України. (customs.gov.ua)
2. Державна служба статистики України. (ukrstat.gov.ua)
3. Мельник Т.М. Експортний потенціал України: методологія оцінки та аналіз. 2008. Ст. 241-244